

Projektikonkursi tingimused: neljas
projektikonkurss

Uuenduslike linnaarengumeetmete algatus

15/10/2018 – 31/01/2019

Contents

1.	Sissejuhatus.....	3
2.	Toetuskõlblikud asutused – kes võivad taotluse esitada	4
2.1	Esimese kategooria toetuskõlblikud taotlejad on järgmised:	5
2.2	Teise kategooria toetuskõlblikud taotlejad on linnahaldusasutuste ühendused/rühmad, mille õiguslik seisund ei ole ametlik linnastu.....	7
2.3	Toetuskõlblikele linnahaldusasutustele esitatavad üldised nõuded.....	8
3.	Neljanda projektikonkursi teemavaldkonnad	9
3.1	DIGITAALTEHNOLOOGIALE ÜLEMINEK.....	11
3.2	MAA SÄÄSTEV KASUTUS, LOODUSPÕHISED LAHENDUSED	12
3.3	VAESUS LINNADES	15
3.4	LINNAKESKKONNA TURVALISUS	17
4.	Rahastamispõhimõte	20
5.	Projekti loomine ja arendamine.....	21
5.1.	Uuenduslike linnaarengumeetmete partnerlused	21
5.2.	Projektitegevused	22
5.3.	Eelarveread ja rahastamiskõlblikud kulud	23
6.	Taotlusprotsess	24
7.	Valikumenetlus.....	25
7.1	Toetuskõlblikkuse kontroll.....	25
7.2.	Strateegiline hindamine	26
7.3.	Rakenduslik hindamine	27
7.4.	Hindamise punktisüsteem	28
8.	Riigihanked, auditeerimine ja riigiabi.....	28
9.	Kust saada teavet ja abi.....	29
10.	Olulised kuupäevad.....	30

1. Sissejuhatus

Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) määruse¹ artikliga 8 on ette nähtud, et ERF võib toetada uuenduslikke meetmeid linnade säästva arengu valdkonnas. Sellest lähtudes on Euroopa Komisjon käivitanud uuenduslike linnaarengumeetmete (ingl Urban Innovative Actions – UIA) algatuse, et leida ja katsetada uudseid ja liidu tasandil olulisi lahendusi linnade säästva arengu probleemidele.

UIA algatuse põhieesmärk on seega pakkuda Euroopa linnahaldusasutustele vahendeid ja võimalusi katsetada julgeid ja järelproovimata mõtteid mitmesuguste omavahel tihedalt läbi põimunud probleemide lahendamiseks, et näha, kuidas need mõtted reaalsusega sobivad. Toetatavad projektid peavad olema uuenduslikud ja kvaliteetsed, nende väljatöötamisel ja rakendamisel peavad osalema peamised huvirühmad ning need peavad olema tulemustele suunatud ja ülekantavad.

Linnahaldusasutused peaksid kasutama UIA algatusega pakutavat võimalust minna kaugemale tavapärastest projektidest (mida saab rahastada tavapäraste rahastamisallikate, sh ERFi põhiprogrammide kaudu) ja riskima muuta julged ja loovad ideed prototüüpideks, mida saab katsetada reaalses linnakeskkonnas. Teisisõnu saab UIA toetada tavapäraste rahastamisallikate jaoks liiga riskantseks peetavaid pilootprojekte, eeldusel et need on uuenduslikud ja eksperimentaalsed.

ERFi UIA algatuse kogueelarve on ligikaudu 372 miljonit eurot.

UIA projektid valitakse välja aastatel 2015–2020 korraldatavate iga-aastaste projektikonkurssidega ühel või mitmel komisjoni soovitatud teemal. ERF võib iga projekti kaasrahastada kuni 5 miljoni euro ulatuses. Projekt tuleb viia ellu maksimaalselt kolme aastaga². UIA projektide eelarvetele ei kehtestata kindlat soovituslikku mahtu. Väikestel projektidel (st kui ERFilt taotletakse alla ühe miljoni euro) võib olla väiksem tõenäosus valitud saada, kuna nende puhul võib olla keeruline näidata, et meetmed on sisukate järelduste tegemiseks piisava ulatusega. Samas tuleb suuri investeeringukulusid hõlmavate projektide puhul eelkõige rakendusperioodi lõpus näidata, et kulud aitavad saavutada projekti eesmärki ja on õigustatud.

¹ Euroopa Regionaalarengu Fondi määrus (EL) nr 1301/2013:
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1301>

² Erandlikel ja hästi põhjendatud juhtudel võib projekte pikendada maksimaalselt 1 aasta (lisateavet leiab UIA suunistest).

UIA algatus on komisjoni rahastamisvahend ning seda haldab regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat kaudse eelarve täitmise korras. Algatuse rakendamisel on komisjon määranud volitatud üksuseks Hauts-de-France'i piirkonna Prantsusmaal³. Algatuse haldamiseks on loodud alaline sekretariaat⁴.

Käesolevate projektikonkursi tingimustega kutsub volitatud üksus toetuskõlblikke ametiasutusi üles esitama projektitaotlusi neljanda projektikonkursi raames. Selle projektikonkursi eelarve on kuni 100 miljonit eurot.

Käesolevas dokumendis on kirjeldatud neljanda projektikonkursi nõudeid ja menetlust. Seda tuleks lugeda koos UIA veebisaidil avaldatud ja neljanda projektikonkursi jaoks ajakohastatud UIA suunistega ning taotlusvormide täitmise suunistega.

2. Toetuskõlblikud asutused – kes võivad taotluse esitada

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 522/2014 artiklis 2 on sätestatud, et uuenduslike linnaarengumeetmete toetust võivad taotleda järgmised ametiasutused:

- sellise kohaliku haldusüksuse mis tahes ametiasutus (linnahaldusasutus), mida määratletakse linnastumise määra alusel linna või eeslinnana ning kus on vähemalt 50 000 elanikku.
- Selliste kohalike haldusüksuste linnahaldusasutuste mis tahes ühendus või rühm, mida määratletakse linnastumise määra alusel linna või eeslinnana ning kus on vähemalt 50 000 elanikku; see võib hõlmata piiriüleseid ühendusi või rühmi ning eri piirkondades ja/või liikmesriikides asuvaid ühendusi või rühmi.

UIA projektikonkursi raames võivad taotluse esitada üksnes kõnealuse delegeeritud määruse artiklis 2 määratletud toetuskõlblikud linnahaldusasutused.

³ Varem Nord-Pas de Calais' piirkond

⁴ Teavet alalise sekretariaadi kohta ja kontaktandmed leiate siit:
<http://www.uia-initiative.eu/en/about-us/meet-team>

Kohalike haldusüksuste määratlus ning linnastumise määral ⁵ ja elanike arvul põhinev klassifitseerimine lähtub teabest, mis Eurostat on esitanud **vastavustabelis LAU2-NUTS2010, EU28 (2012)**⁶. Ehkki Eurostat on avaldanud uuemad vastavustabelid, ei sisalda need teavet kõigi ELi liikmesriikide kohta; seda sisaldab ainult **vastavustabel LAU2-NUTS2010, EU28 (2012)**. See on põhjus, miks UIA alaline sekretariaat kasutab seda vastavustabelit toetuskõlblikkuse kontrollis peamise teabedokumendina. Taotlejatel soovitatakse kontrollida oma toetuskõlblikkust sellest vastavustabelist ja esitada teavet taotleja halduspiiridesse jäävate kohalike haldusüksuste ning elanike arvu kohta. Siiski, kui Eurostati uuematest tabelitest või riiklike statistikaametite arvnäitajatest ilmneb taotleja toetuskõlblikkuse olukorra oluline muutus (nt eelnevalt maapiirkonnana käsitatud kohaliku haldusüksust käsitatakse nüüd linnastumise määra alusel linnapiirkonnana), palutakse taotlejal tungivalt enne esitamist toetuskõlblikkuse olukorra kontrollimiseks alalise sekretariaadiga ühendust võtta.

Järgmistes jaotistes on esitatud täiendavat üksikasjalikku teavet linnahaldusasutuste toetuskõlblikkuse kohta.

2.1 Esimese kategooria toetuskõlblikud taotlejad on järgmised:

- omavalitsused/linnad, mille halduspiirid langevad kokku ühe kohaliku haldusüksusega. Sellisel juhul klassifitseeritakse kohalik haldusüksus linnastumise määra alusel linna või eeslinnana (vastavustabeli kood 1 ja/või 2, veerg "Linnastumise määr") ning elanike arv on vähemalt 000 elanikku;
- omavalitsused/linnad, mille halduspiiridesse jääb mitu kohaliku haldusüksust. Sellised omavalitsused/linnad on näiteks Portugalis, Ühendkuningriigis, Iirimaa, Kreekas ja Lätis, kus Eurostati kohaliku haldusüksuse määratlus ei vasta omavalitsusele/linnale, vaid omavalitsusesisestele üksustele (vald) või statistilistele üksustele (valimisringkond). Sellisel juhul saab omavalitsus/linn toetuskõlblik olla üksnes juhul, kui selle elanike koguarv on 000 ja kui elanikest enamik (üle 50%) elab linnastumise määra alusel (vastavustabeli kood 1 ja/või 2, veerg "Linnastumise määr") linna või eeslinnana klassifitseeritud kohalikes haldusüksustes;

⁵ Siit leiab kohaliku haldusüksuse määratluse ja teavet linnastumise määra kohta:

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units> ; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Degree_of_urbanisation

⁶ Siit saab alla laadida vastavustabeli LAU2-NUTS2010, EU28 (2012): <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units>

- ametlikud linnastud – linnahaldusasutuste ühendused/rühmad, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:
 - need on riigi õiguses ametlikult tunnustatud (piirkondlikust ja provintsi tasandist erineva) omavalitsustasandina ja nendesse kuuluvatel omavalitsustel/linnadel on kohustus ühineda vastava omavalitsusteülese organisatsiooniga (seetõttu ei kuulu siia kategooriasse ühendused, mis on moodustatud vabatahtlikkuse alusel, teatava eesmärgiga ja/või piiratud ajaks);
 - need koosnevad üksnes omavalitsustest/linnadest (seetõttu ei hõlma see kategooria ühendusi, kuhu on kaasatud ka muid asutusi, nt ülikoole, kaubanduskodasid jne);
 - asjaomased omavalitsused on delegeerinud neile riigi õigusega kindlaks määratud konkreetse pädevuse UIA projekti puhul oluliste poliitikavaldkondades. Sellised ühendused peavad esitama täpsed viited riigi õigusraamistikule. Ametlikul linnastul on UIA projekti puhul olulistes poliitikavaldkondades kavandamise ja rakendamise ainupädevus;
 - neil on konkreetne poliitiline struktuur (osalevate omavalitsuste kaudse esindatusega) ja haldusstruktuur (spetsiaalsed töötajad).

UIA algatuse raames on ametlikud linnastud näiteks järgmised üksused.

- Prantsusmaa: Métropoles, Communautés Urbaines, Communautés d'Agglomération and Communautés de Communes, Etablissements Publics Territoriaux
- Itaalia: Città Metropolitane ja Unione di Comuni
- Saksamaa: Landkreis
- Hispaania: Mancomunidades ja Area Metropolitana Barcelona
- Ühendkuningriik: Combined Authorities
- Portugal: Comunidades Intermunicipais (CIMs)

Euroopa territoriaalse koostöö rühmitusi (ETKR), mille partnerid on üksnes linnahaldusasutused (nagu eespool määratletud) ning millel on UIA projektikonkursi kontekstis asjakohaste poliitikate kujundamise ja rakendamise eripädevused, loetakse organiseeritud linnastuteks ja seega võivad nad taotleda UIA projektikonkursi programmis osalemist peamise või seotud linnahaldusasutusena. Neid ETKR-e, kelle partnerite hulka kuuluvad ka muud organisatsioonid (nt liikmesriigid, piirkondlikud haldusasutused, ühendused, ülikoolid jne), ei vaadelda kui organiseeritud linnastuid ning need ei saa

esitada taotlust peamise või seotud linnahaldusasutusena, kuid nad saavad osaleda heakskiidetud linnahaldusasutuse projekti tegevuspartnerina.⁷

UIA algatuse raames käsitatakse ametlikku linnastut ühe linnahaldusasutusena, mis esindab kõiki asjaomaseid omavalitsusi/linnu. Seepärast näidatakse ametliku linnastu esitatud projektitaotluses peamise linnahaldusasutusena ametlik linnastu.

Et teha kindlaks, kas ametlik linnastu on toetuskõlblik, kontrollib alaline sekretariaat, kas elanike koguarv on vähemalt 50 000 ja kas elanikest enamik (üle 50%) elab linnastuga ühinenud kohalikes haldusüksustes, mis on linnastumise määra alusel klassifitseeritud linna või eeslinnana.

2.2 Teise kategooria toetuskõlblikud taotlejad on linnahaldusasutuste ühendused/rühmad, mille õiguslik seisund ei ole ametlik linnastu.

Linnahaldusasutuste ühendused (riiklikud või piirkondlikud linnahaldusasutuste ühendused, territoriaalsed paktid jne) ja samuti üksikud linnahaldusasutused, kes ei ole sõlminud ametlikku koostöölepingut, kuid soovivad esitada ühise UIA projektitaotluse, ei saa taotlust esitada ühe linnahaldusasutusena.

Nad määravad ühe osaleva omavalitsuse/linna peamiseks linnahaldusasutuseks ja loetlevad teised osalevad üksused seotud linnahaldusasutustena.

Toetuskõlblikkuseks peavad kõik osalevad linnahaldusasutused (nii peamine asutus kui ka seotud asutused) olema tunnustatud kohalike haldusüksustena ja klassifitseeruma linnastumise määra alusel linnaks või eeslinnaks. Kui linnahaldusasutuste halduspiiridesse jääb mitu kohalikku haldusüksust, kohaldatakse käesolevas punktis eespool kirjeldatud samu linnastumise määra määratlemise eeskirju.

Märkus! Ainult käesoleva neljanda projektikonkursi ja ainult teemat „Maa säästev kasutus, looduspõhised lahendused“ käsitlevate ettepanekute puhul võivad olla linnahaldusasutused, mille EUROSTAT on tunnistanud **kohalikeks haldusüksusteks, kuid klassifitseerinud linnastumise määra**

⁷ Üksikasjalikumat teavet peamise ja seotud linnahaldusasutuste (ja tegevuspartnerite) rolli ja ülesannete kohta leiavad taotlejad käesoleva dokumendi punktist 5.1 ja UIA suuniste punktist 2.1.

alusel maapiirkonnaks, erandlikult kaasatud ainult seotud linnahaldusasutustena. Sellega soovitakse soodustada linna- ja maapiirkondade vahelisi seoseid, mis on kõnealuse teema seisukohast eriti olulised. Delegeeritud õigusaktis sätestatud nõuete täieliku täitmise tagamiseks ei ole võimalik näidata kohalikke haldusüksusi, mis on klassifitseeritud linnastumise määra alusel maapiirkonnaks, peamiste linnahaldusasutustena (ja seega ei saa nad esitada projektitaotlusi) ning nende elanikke ei ole võimalik võtta arvesse 50 000 elaniku miinimumkünnise saavutamiseks. Elanike miinimumkünnise peavad tagama peamine linnahaldusasutus ja lõpuks teised seotud linnahaldusasutused, mille Eurostat on klassifitseerinud linnastumise määra alusel linnaks ja/või eeslinnaks.

Peamiste ja seotud linnahaldusasutuste vahelised suhted ei pea olema taotlusvormi esitamise ajal ametlikult vormistatud. Kui projekt kiidetakse heaks ja seda toetatakse, esitab UIA alaline sekretariaat peamisele linnahaldusasutusele partnerluslepingu vormi, millele peavad elluviimisetapi esimeste kuude jooksul alla kirjutama kõik osalevad partnerid (peamised ja seotud linnahaldusasutused ning tegevuspartnerid).

Varasemad kogemused näitavad, et projektid, mida viivad ellu linnade ühendused või rühmad ilma ametliku linnastu staatusega, milles osaleb (peamise ja seotud linnahaldusasutusena) üle kolme linnahaldusasutuse ja milles osalevad linnad ei asu kõrvuti, võivad killustuda ja nende puhul on raske saavutada kaalukaid tulemusi. Seetõttu on soovitatav, et taotlust esitada soovivad linnahaldusasutuste ühendused ja/või rühmad (ilma ametliku linnastu staatusega) hõlmavad üksteise naabruses asuvaid omavalitsusüksusi ja püüavad piirata osalevate seotud linnahaldusasutuste arvu.

2.3 Toetuskõlblike linnahaldusasutustele esitatavad üldised nõuded

Lisaks eespool mainitud nõuetele iga toetuskõlblike linnahaldusasutuste erikategooria jaoks kohaldatakse kõigi UIA algatuse toetuskõlblike linnahaldusasutuste suhtes järgmisi nõudeid:

- Kõik linnahaldusasutused peavad asuma ELi liikmesriigis.
- UIA projektikonkursi raames võivad taotluse esitada üksnes eespool määratletud toetuskõlblikud linnahaldusasutused. Tegevuspartneri esitatud taotlus ei ole toetuskõlblik.
- Linnahaldusasutused (nagu eespool määratletud) võib projektiettepanekusse kaasata üksnes peamise ja/või seotud linnahaldusasutusena. Tegevuspartnerite kategooria on ette nähtud ainult asutustele ja/või organisatsioonidele, mida ei tunnustata UIA algatuse raames linnahaldusasutustena.

- Linnahaldusasutus või ametlik linnastu saab ühel projektikonkursil osaleda ainult ühes projektitaotluses (isegi juhul, kui projektitaotlused esitatakse sama projektikonkursi eri teemade all). See reegel kehtib ka seotud linnahaldusasutuste kohta (omavalitsus võib osaleda üksnes ühes projektitaotluses olenemata sellest, kas ta osaleb peamise linnahaldusasutusena või seotud linnahaldusasutusena).
- Linnahaldusasutused, keda on UIA algatuse varasema projektikonkursi raames juba toetatud, ei saa esitada sama teema kohta uut taotlust kogu algatuse kestuse jooksul.

Täielikult või osaliselt omavalitsuse/linna omanduses olevaid asutusi ja ettevõtjaid (nt energeetika/jäätmekäitluse, majandusarengu ja turismi edendamise jne valdkonnas) ei käsitata kohalike haldusüksustena ja seetõttu ei saa neid tunnustada toetuskõlblike linnahaldusasutustena. Sellised organisatsioonid võivad osaleda partnerluses tegevuspartneritena (üksikasjalikumalt teavet tegevuspartnerite rolli ja ülesannete kohta leiab käesoleva dokumendi punktist 5.1 ja UIA suuniste punktist 2.1).

Nagu eespool mainitud, lähtub UIA alaline sekretariaat toetuskõlblikkuse kriteeriumidele vastavuse hindamisel eelkõige **vastavustabelist LAU2-NUTS2010, EU28 (2012)**. Seepärast soovitatakse taotlejatel kindlasti kõnealuse tabeliga tutvuda ja enne taotlusvormi täitmist ise hinnata oma toetuskõlblikkust.

Juhul, kui Eurostati tabelis olevates andmetes esineb lünki, vastuolusid või tõlgendamiskahtlusi, soovitatakse taotlejatel enne taotlusvormi täitmist ja esitamist kindlasti ühendust võtta UIA alalise sekretariaadiga.

Kui taotleja toetuskõlblikkuse kontrollimisel jääb midagi ebaselgeks, võtab UIA alaline sekretariaat toetuskõlblikkuse kindlakstegemiseks ühendust kõigi asjaomaste partnerite, sh Eurostatiga.

3. Neljanda projektikonkursi teemavaldkonnad

Komisjon on otsustanud selliste teemade valikul, mida linnahaldusasutused saavad UIA algatuse toel käsitleda, lähtuda ELi linnade tegevuskava raamistikus määratletud teemadest.

Iga UIA projektikonkurss keskendub piiratud arvule teemadele.

Neljanda projektikonkursi raames saab esitada projektitaotlusi järgmistel teemadel.

- Digitaaltehnoloogiale üleminek
- Maa säästev kasutus, looduspõhised lahendused
- Vaesus linnades
- Linnakeskkonna turvalisus

UIA projektikonkursil osalevad linnahaldusasutused peavad valima ainult ühe teemavaldkonna. Kuna aga probleemide tõhusaks lahendamiseks on vaja välja töötada terviklik lähenemisviis, antakse taotlejatele taotlusvormil võimalus kirjeldada välismõjusid ning seoseid muude teemade ja poliitikavaldkondadega.

Nagu eespool öeldud, soovib komisjon näha projekte, mis pakuvad probleemidele loovaid, uuenduslikke ja kestvaid lahendusi. Kuna UIA toimib ka uute ideede kasvulavana, püüab komisjon toetada mitmesuguste erialavaldkondade kogemustel põhinevaid uuenduslikke katsetusi. Seetõttu on komisjon vältinud oodatavate projektitaotluste laadi kirjeldamisel liigseid ettekirjutusi.

Projekt tervikuna peab toetama ERFi valdkondlikke eesmärke ja investeerimisprioriteete. UIA projektide puhul, mis toetavad valdkondlikele eesmärke 8–10 (st sotsiaalsema suunitlusega eesmärke), on toetuse andmise eeldus siiski, et

- projekti kui tervikuga luuakse teadmisi, millega toetatakse ERFi valdkondlike eesmärkide ja investeerimisprioriteetide rakendamist, ning
- projekt ei keskendu valdavalt mõnele tegevusele, mis on tavapäraselt hõlmatud ESFigas.

Pidage meeles, et nii projektitaotluste väljaavalimise kui ka elluviimise etapis on äärmiselt oluline vastastikune täiendavus ja sünergia muude liidu rahastamisprogrammide ja poliitikavaldkondadega ning ka teiste toetatud projektidega. Projektide vahel valiku tegemisel püüab UIA algatuse valimiskomisjon vältida igasugust dubleerimist.

Järgmistes punktides kirjeldatakse üksikasjalikult UIA neljanda projektikonkursi nelja teemavaldkonda.

3.1 DIGITAALTEHNOLOOGIALE ÜLEMINEK

Teemade üldine määratlus ja kontekst

Digitaalse ühtse turu strateegia eesmärk on avada inimestele ja ettevõtjatele digitaalseid võimalusi ning suurendada Euroopa positsiooni maailma digitaalmajanduse valdkonna juhtiva jõuna. Digitaalne ühtne turg panustab meie majandusse eeldatavasti 415 miljardit eurot aastas ja tekitab sadu tuhandeid uusi töökohti. Euroopa andmete majandusareng tähendab tööd seoses masintekkelistele isikustamata andmetele juurdepääsu ja nende ülekande, andmevastutuse, koostalitlusvõime ja standarditega. Kaasavas digitaalses ühiskonnas on kodanikel õiged oskused kasutada digitaalse maailma võimalusi ja suurendada oma väljavaateid heade töökohtade leidmisel. Lisaks pakub valitsuste, sealhulgas avalike teenuste (nagu tervishoiu osutamine) üleminek digitaaltechnoloogiale võimalust kodanikke paremini teenindada ja nendega paremini suhelda, olla vastutustundlikum ning osutada paremaid ja kasutajasõbralikumaid teenuseid.

Linnahaldusasutuse vastavus ja roll

Üleminek digitaaltechnoloogiale võimaldab kõikidel ELi linnadel muutuda konkurentsivõimelisemaks ja huvipakkumaks nii kodanikele kui ka ettevõtjatele. Digitaaltechnoloogiale üleminek on korduv element töös, mida [Euroopa arukate linnade innovatsioonipartnerlus](#) teeb alates 2014. aastast ja mida käsitleti hiljuti põhjalikult ka [spetsiaalse ELi linnade tegevuskava partnerluse raames](#). Tervikuna võib järeldada, et linnad etendavad digitaaltechnoloogiale üleminekus üha kesksamati rolli, kuna linnastumine on oluline pikaajaline suundumus ning linnad pakuvad kodanikele paljusid avalikke teenuseid ja loovad asjakohased tingimused ettevõtjate õitsenguks. Digitaalsed avalikud teenused on üliolulised kodanike halduskoormuse vähendamisel, riigiasutustega suhtlemise kiirendamisel, mugavamaks ja vähem kulukaks muutmisel ning osutatavate teenuste kvaliteedi suurendamisel. Linnad võivad toimida ka suurepärase kohana innovatsiooni jaoks ja panustada seeläbi majanduskasvu tekitamisse, tagades ettevõtlussõbraliku keskkonna, võimaldades andmepõhiste ettevõtjate õitsengut ja tõmmates innovatsiooni suure ostujõuga turgudele. Linnad pakuvad kohti ja platvorme, kus kodanikud ning ettevõtjad oma tegevuse ühendavad. Tänu digitaaltechnoloogiale üleminekule on võimalik luua uusi töövahendeid linnade kodanikukeskseks arendamiseks, sealhulgas poliitikakujundamise etapis e-demokraatia (teabe, konsultatsiooni, osalemise) teel. [Tallinna ministrite e-valitsuse deklaratsioon](#) tunnistatakse kodanike ja ettevõtjate vajadusi ning ootusi suhtlemisel haldusasutustega ning esitatakse kasutajakesksuse põhimõtted, mis peavad suunama linna avalike teenuste osutamisel.

Linnahaldusasutuste ülesanded

Uuenduslike linnaarengumeetmete projektitaotlused peavad panustama Euroopa innovatsioonipartnerluse ja/või digitaaltehnooloogiale ülemineku partnerluse kuue tegevusklastri käimas olevasse töösse uute lahenduste katsetamise teel. Oodatavate projektiliikide suhtes ei tehta küll ettekirjutusi, kuid linnadel soovitatakse kaaluda eelkõige järgmisi teemasid ja küsimusi.

- Võimaldada ja rakendada nutikate linnade lahendusi, sealhulgas ettevõtlusmudeleid, rahastamist ja hankimist, integreeritud taristuid ning protsesse, integreeritud planeerimist ja eeskirju, säästvaid linnaosi ning tehiskeskkonda ja säästvat linnaliikuvust
- Võimaldada ja rakendada kodanikukeskseid e-valitsuse lahendusi sektoriüleselt
- Luua väärtust vaba ja õiglase juurdepääsu kaudu mis tahes liiki andmetele: avatud/avalikele/erasektori/isikuandmetele (nt anduritega kogutavatele, erasektori andmete kasutamiseks avaliku huvi eesmärgil, isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste kodanike ülekantavuse õiguste kasutamiseks andmete andmiseks linnale linna paremaks haldamiseks, avatud andmeintegreerimisüsteemide loomiseks juurdepääsuks mitmeotstarbeliste rakenduste poolt)
- Kiirendada digitaalsete kujunemisjärgus tehnoloogiate kasutuselevõttu, mis kaasajastab linna taristut ja teenuseid nagu nutikaid lambipostide lahendusi ning uuenduslikke 5G-sidevõrke, milles on integreeritud avatud linnade andmeplatvormid ja kohalike haldusasutuste lahendused
- Luua ettevõtlussõbralik keskkond ja toimida kohtade ning platvormidena, et võimaldada andmepõhiste ettevõtjate vilgast eksperimenteerimist ning tõmmata innovatsiooni suure ostujõuga turgudele, tekitades kohalikku majanduskasvu

3.2 MAA SÄÄSTEV KASUTUS, LOODUSPÕHISED LAHENDUSED

Teemade üldine määratlus ja kontekst

Maa on piiratud ja oluline loodusvara. Sellele avalduvad konkureerivad surved, nt linnastumine, taristu, toiduainete, sööda, kiu ja kütuse tootmine, samas kui eeldatakse, et maa pakub endiselt olulisi ökosüsteemiteenuseid. ELis kaob iga aasta peaaegu 1000 km² põllumajanduslikku või looduslikku maad, kuna see muundatakse tehismaaks. Degradatsioon mõjutab pidevalt suuremat osa ELi maast ning selle tulemusena kaotatakse ökosüsteemiteenuseid. Selle tunnistamine ja teadvustamine, et loodus aitab pakkuda tõhusaid lahendusi, milles kasutatakse ning rakendatakse looduslike ökosüsteemide omadusi ja nende pakutavaid teenuseid nutikal, mõnikord „konstrueeritud“ viisil, on hästi dokumenteeritud. Need looduspõhised lahendused pakuvad säästvaid, kulutõhusaid,

mitmeotstarbelisi ja paindlikke alternatiive erinevate eesmärkide saavutamise toetamisel. Loodusega koos, mitte tema vastu, töötades suudame sillutada tee ressursitõhusama, konkurentsivõimelisema ja keskkonnasäästlikuma majanduse poole. Samuti võib olla sellest abi uute töökohtade ja majanduskasvu loomisel uute toodete tootmise ning teenuste osutamise kaudu, mis looduskapitali kahandamise asemel seda suurendavad.

Ruumilise ja linnalähedase planeerimise puhul püütakse viia järjest rohkem miinimumini ka täiendavat maahõivet ja piirata, leevendada või korvata mulla katmist. Samal ajal nõuab see eelnevalt hõivatud maa tõhusamat kasutamist ja taastamist, eriti linnakeskkonnas. Komisjoni avaldatud mulla katmise mõju vähendamise suunised koos parimate tavadega võivad poliitikakujundajaid innustada.

Abiks nende probleemide lahendamisel edendavad mitmed Euroopa poliitikameetmed maa ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset, linnade säästvat arengut ja sidusrühmade kaasamist, nagu 7. keskkonnavalane tegevusprogramm, [ELi mullakaitse teemastrateegia](#), [ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia](#) ja [roheline taristu strateegia](#). Üsna hiljuti võttis komisjon vastu ka loodust, [rahvast ja majandust](#) käsitleva tegevuskava, mille eesmärk on suurendada [panust](#), mis teiste poliitikameetmetega looduskaitseks antakse. ELi linnade tegevuskava raames töötab säästva maakasutuse ja looduspõhiste lahenduste partnerlus tegevuskava määratlemise kallal.

Linnahaldusasutuse vastavus ja roll

Linnadesse on koondunud suur hulk inimesi, kellele tooks kasu linnaplaneerimise parandamine, muu hulgas loodusega kokkupuute võimalused, näiteks tervise ja heaolu parandamiseks. Linnades on piiratud ruum, mida on vaja multifunktsionaalselt paremini kasutada; linnad kannatavad õhu-, pinnase- ja veereostuse ning kliimamuutuse mõjude nagu soojusaarte ja kuumalainete ning äkktulvade käes, mis kõik mõjutavad linnade majandust, sotsiaalset turvalisust ja loodust. Bioloogilise mitmekesisuse parandamine ja mitme ökosüsteemiteenuse tagamine roheline taristu kaudu aitab parandada elukvaliteeti, tervist ja inimeste heaolu; kaitse kliimamuutuse negatiivsete mõjude ja mulla katmise eest aitab ennetada või minimeerida loodusõnnetusi näiteks pinnase suurenenud imamisvõime kaudu tugevate sademete korral või jahutava mõju tagamise kaudu kuumalaine korral; linnade taaselustamise ja kohaliku majanduse mitmekesistamise kaudu; uuenduslike ja jätkusuutlike töökohtade, uuenduslike ettevõtlusmudelite ja juhtimise vahendite loomise ning kodanike tervise ja heaolu parandamise kaudu. Sinise ja roheline taristu ning looduspõhiste lahenduste rakendamine linnade kaasava taaselustamise nimel regionaalsetes, linna- ja linnalähedastes piirkondades tekitab ka tugevama kogukonnatunde ning aitab võidelda sotsiaalse tõrjutusega, vähendada linnaosade kallinemist ja ebavõrdsuse ilminguid linnade ning piirkondade sees ja vahel. Seega on vaja suurendada

linna- ja linnalähedaste piirkondade süsteemsete looduspõhiste lahendustega uuesti looduslikuks muutmist, et linnu ning piirkondi avatud innovatsioonis osalejatena edendada.

Säästva linna mudel tähendab tõhusat maakasutust ja valglinnastumise tõrjumist. See on suunatud sisemisele arendamisele, mis tähendab degradeerunud maa taastamist, maa kasutamist, ringlussevõttu ja uuendamist. Selline lähenemisviis hõlmab looduslikku füüsilist, sotsiaalset ja majanduslikku taaselustamist ning käib samaaegse keskkonnakasu saavutamiseks tihti käsikäes looduspõhiste lahendustega.

Linnahaldusasutuste ülesanded

Oodatavate projektiliikide suhtes ei tehta küll ettekirjutusi, kuid linnadel soovitatakse kaaluda eelkõige järgmisi teemasid ja küsimusi:

a) Sinise ja rohelse taristu inkorporeerimine ning süsteemsete looduspõhiste lahenduste edendamine linnade kaasava taaselustamise ja linnade säästva arengu saavutamiseks, mille eesmärk on järgmine:

- elukvaliteedi, tervise ja heaolu parandamine (nt müra vähendamine, süsiniku sidumine, vaba aja veetmise võimalused, puhas vesi, vähenenud saaste jne) kohaliku majanduse, sotsiaalse struktuuri ja laiema keskkonna jaoks
- mullasaaste vähendamine, maapinna niisutamise parandamine ja kaitsmine mulla katmise mõju eest
- linnade uuesti looduslikuks muutmine bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse, taastumise, taaselustamise ja laiendamise teel ning linna- ja linnalähedaste piirkondade vahelise ökoloogilise ühenduvuse suurendamise teel
- töökohtade loomine ning sotsiaalse sidususe ja sotsiaalse innovatsiooni suurendamine, kohaliku majanduse mitmekesistamine ja uuenduslike ning säästvate ettevõtlus- ja juhtimismudelite loomine
- linnade ja eelneva tasandi territoriaalse/kohaliku planeerimise parandamine

Kuna 3. UIA projektikonkursil valitakse mitu projekti teema „Kliimamuutusega kohanemine“ raames, millel on mitu sarnasust eelnimetatud teemade ning küsimustega, on soovitatav, et taotlejad vaataksid heaks kiidetud projekte. Projektide kohta on teave saadaval UIA veebisaidil pärast valimist 2018. aasta oktoobris.

b) Uuenduslikud lähenemisviisid säästvale maakasutusele ja maakasutuse planeerimise hõlmavad, kuid mitte ainult, järgmist:

- mahajäetud tööstusalade puhastamine, taastamine ja nende tekke ennetamine (mahajäetud tööstusalade potentsiaali vabastamine kasulike teenuste osutamiseks ning üldise säästva ja eduka majandus- ning sotsiaalse arengu nägemuse väljatöötamine)
- mulla katmise piiramine, leevendamine ja hüvitamine
- tühja ja alakasutatud maa kohandav taaskasutus, juba täisehitatud alade taaselistamise ja multifunktsionaalsuse suurendamine ning vana taristu ümberehitamine
- linnaruumi uuesti looduslikuks muutmise kliimamuutuse leevendamise (nt CO₂ sidujate loomise) ja nendega kohanemise (nt üleujutusohutuse, linna kui soojusaare nähtuse leevendamise) panustamiseks
- olemasoleva valglinnastumise vähendamine ja edasise valglinnastumise ennetamine
- säästva linnapiirkondade põllumajanduse edendamine
- pikaajalise linnaplaneerimise strateegia loomine, et otsustada, milliseid maa kasutamise funktsioone eelistatakse, aidata määratleda erinevaid majandusliku taaselistamise käitumiseid ja tegevusi, mis ei ole avalik toetus, uuenduslike ning finants- ja ettevõtlusmodelite loomine, nt kohalike eelarve- ning ruumilise linnaplaneerimise ja kujundamise uuendusliku kombineerimise kaudu

Eeldatakse, et esitatavad projektid edendavad säästvat maakasutust looduspõhiste lahenduste rakendamise, sotsiaalse, kultuurilise ja kogukonnale avalduva kasu ning keskkonnale ja ökosüsteemidele avalduva kasu kokkuvõtmisel.

Kui uuenduslikud lahendused nõuavad linna- ja maapiirkonna vahelist seost või funktsionaalse piirkonna lähenemisviisi, on selle teema raames võimalik hõlmata kohalikke haldusüksusi, mis on määratletud projektpartnerluses linnastumise määra alusel maapiirkonnana (vt punkt 2 eespool).

3.3 VAESUS LINNADES

Teemade üldine määratlus ja kontekst

Strateegia „Euroopa 2020“ põhieesmärk on vähendada 2010. aastaga võrreldes inimeste arvu, keda ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus, 20 miljoni võrra. Kasvav vaesus ja vastav ebavõrdsus võivad linnade majandusarengut tõepoolest tugevalt piirata. Samuti võib see tekitada kulusid muu hulgas potentsiaalselt kaotatud tööviljakuse, kehva tervise ja madalamate haridustulemuste suurenenud tõenäosuse näol. Vaesuse koondumine teatud geograafilistesse piirkondadesse, teisisõnu ruumiline

segregatsioon, võib tekitada linnadele lisabarjääri. Hiljuti anti panus ELi linnade tegevuskava spetsiaalse partnerluse tegevuskavas.

Linnahaldusasutuse vastavus ja roll

Kohalikel omavalitsustel on võimalik etendada olulist rolli strateegia „Euroopa 2020” eesmärgi saavutamisel, kehtestades või tugevdades kohalikke vaesuse leevendamise poliitikameetmeid, mis on samuti kooskõlas riikliku poliitikaga.

Linnahaldusasutuste ülesanded

Vaesusel on otsene seos töötuse või madalapalgalistel töökohtadel töötamise, madala sissetuleku / madalate pensionide ja ebapiisavate sotsiaalkindlustushüvitiste, madala haridustaseme, kehvade tervishoiunäitajate ja tervisealase ebavõrdsuse, elamistingimuste halva kvaliteedi, haridusliku ja ruumilise segregatsiooni, kvaliteetsetele teenustele, lastehoiule ja haridusele juurdepääsu takistavate tõkete ja teenuste ebatõhusa osutamise, majapidamiskulude (nt toidu-, kommunaalteenuse-, transpordikulude) kõrge/tõusva taseme, ühest isikust koosnevate leibkondade / üksikvanemate tekke, eri eluvaldkondades esineva diskrimineerimise ja avalikus elus ning kogukondade elus osalemise madala tasemega.

Nimetatud tegurid kalduvad segunema teistega, luues vaesuse nõiaringi, mis on struktuurne ja koondunud nähtavalt ruumiliselt paljudes ELi linnades ja linnaosades. See punkt on eriti oluline – vaesus mitte ainult ei teravada inimeste ja rühmade vahelisi sotsiaalseid erinevusi, vaid viib ka oluliste tagajärgedeni selle seisukohast, kuidas linnad ruumi ning vööndeid määratlevad. Vaesuse suurenedes suureneb ka risk, et linnades elavad vaesed koonduvad mahajäänud piirkondadesse, mida iseloomustab sotsiaalne, hariduslik ja ruumiline segregatsioon, kodanikest laiema osa häbimärgistamine, vähenenud liikuvus (sh väiksem juurdepääs ühistranspordile), piiratud laenusaaamisvõimalused, eluasemest ilmaolek ja mitte ainult keskkonna degradeerumine, vaid avaliku sektori vähenenud kulutused selle ennetamisele. Tegeliku mõju avaldamiseks vaesuse vähendamisele linnades on komisjoni soov näha projektide esitamist, mis pakuvad uuenduslikke ja uudseid lahendusi, eriti mahajäänud piirkondades tsüklilist vaesust põhjustavate põhinäitajate suhtes. Komisjon soovib näha projekte, mis käsitlevad oluliste põhjuslike tegurite vastastikust seotust, liites inimesi ja kohapõhiseid lähenemisviise säästvate lahenduste väljaselgitamiseks ning rakendamiseks, millega soovitakse lahendada pikaajalist integratsiooni ja murda sotsiaalse ning ruumilise isolatsiooni ringi. Projektides tuleb pidada kinni tingimustest, mis on esitatud 2014.–2020. aasta Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide juhistes ning eeskätt liikmesriikide juhistes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise kohta haridusliku ning ruumilise segregatsiooni vähendamisel ja

kogukonnapõhisele hooldusele ülemineku kohta. Projektides võidakse võidelda ka energiaostuvõimetusega (nt hoonete soojustamise kaudu) ja vähendada madala sissetulekuga rühmade (tihti suurt ning potentsiaalselt suurenevat) haavatavust kliimamuutuse mõjude (nagu üleujutuste ja kuumalainete) suhtes, mis võivad vaesust või terviseprobleeme suurendada.

Oodatavate projektiliikide suhtes ei tehta küll ettekirjutusi, kuid linnadel soovitatakse kaaluda eelkõige järgmisi teemasid ja küsimusi:

- Sotsiaalne, hariduslik ja ruumiline segregatsioon
- Energiaostuvõimeetus
- Laste vaesus
- Kodutus
- Toiduga ja toitumisalane kindlustatus
- Kehv tervislik seisund ja tervishoiule juurdepääsu puudumine
- Mahajäänud linnapiirkondade ja linnaosade taaselustamine
- Romade sotsiaalne integratsioon
- Juurdepääs sotsiaal-, tervishoiu-, haridus- ja muudele teenustele

Lõpetuseks märgime, et kuna linnades esineva vaesuse teema on UIA projektikonkursil juba teist korda, soovitame taotlejatel vaadata esimesel projektikonkursil heaks kiidetud projekte.

3.4 LINNAKESKKONNA TURVALISUS

Teema üldine määratlus ja kontekst

Euroopa Liidu eesmärk on tagada, et inimesed elavad vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhinevas, ilma sisepiirideta piirkonnas. Eurooplastel on vaja tunda kindlust, et kuhu iganes nad Euroopas ka ei liigu, on nende vabadus ja turvalisus hästi kaitstud täielikus kooskõlas liidu väärtuste, sealhulgas õigusriigi põhimõtte ning põhiõigustega. [Euroopa julgeoleku tegevuskava](#) eesmärk on tugevdada töövahendeid, mida EL pakub riiklikele õiguskaitseasutustele võitlemiseks terrorismi, organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega, lähtuvalt põhimõtetest nagu täielik kooskõla põhiõiguste läbipaistvusega, vastutus ja demokraatlik kontroll, olemasolevate ELi õigusaktide kohaldamine ning rakendamine jne. Avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude suhtes on EL võtnud vastu tegevuskava avaliku ruumi kaitse toetamiseks (COM (2017) 612.), milles nõutakse muu hulgas täiendavat koostööd ELi tasandil. Lisaks on mitmetes direktiivides ja rahvusvahelistes konventsioonides sätestatud õigus- ning poliitikaraamistik, mis käsitleb muu hulgas kuriteoohvrite õigusi ning neile pakutava toe ja kaitse

miinimumnõudeid (direktiiv 2012/29/EL) kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuete kehtestamist, inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitsmist (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset) ja naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist (naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise ÜRO konventsioon).

Kohalikul tasandil võib linnakeskkonna turvalisus tähendada kuritegevuse erinevaid vorme (sealhulgas näiteks inimkaubandus, organiseeritud kuritegevus, seksuaalvägivald, haavatavate rühmade ja vähemuste vastane vägivald, vandalism, vägivaldne radikaliseerumine ja terrorism, sealhulgas piiriüleste terviseohtude kaudu) ning turvalisuse tegelikku või tajutavat puudumist. Linnakeskkonna turvalisust ähvardavate ohtude määratlus nõuab nõrkade kohtade objektiivset, tõenduspõhist hindamist. Kohalikel omavalitsustel tuleb viia see hindamine läbi kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete kogumise teel koostöös asjassepuutuvate sidusrühmade ning kogukondadega. Projektitaotluste eesmärk peaks olema nende objektiivselt määratletud nõrkade kohtade käsitlemine.

Linnahaldusasutuse vastavus ja roll

Linnakeskkonna turvalisus soodustab head elukeskkonda ja avaldab mõju majandusarengule. Vähendada on vaja nii kuritegevust kui ka terrorismiohte ja seonduvat hirmu. Probleeme on mitu; uued probleemid võivad esile kerkida ja muutuda kiiresti ka välistegurite tõttu nagu linnade areng, haigusekandjate liikumised, majanduskriis, linnaplaneerimise muutus või organiseeritud kuritegevuse või terrorismi muutunud tegutsemisviis. Linnahaldusasutused on olulisimate osalejate hulgas selle tagamisel, et tegelikku ja tajutavat turvalisust tagatakse sihipäraste meetmetega, kuna neil on tugev kohalik esindatus ja nad tunnevad kohalikke probleeme.

Turvalisus on keerukas küsimus, mis peab hõlmama valdkondi nagu sotsiaalne integratsioon (juurdepääs hea kvaliteediga ja segregeerimata põhiteenustele, sealhulgas haridusele, sotsiaalhoolekandele ning tervishoiule jne), õiguskaitse, ühiskonna vastupanuvõime ja kogukondade mõjuvõimu suurendamine vägivallavormide vastu. Samuti puudutab see hoonete ja kaitse suurendamist. Selle tulemusena tuleb kaasata turvalisusesse hulk osalejaid, sealhulgas esmareageerijad (politsei, tuletõrjujad, kodanikukaitse üksused), tervishoiu- ja sotsiaalsektor, koolid, valitsusvälised organisatsioonid, kodanikuühiskonna partnerid ning linnaplaneerijad, selle tagamiseks, et turvalisust võetakse arvesse juba linnades asuvate hoonete ja avatud ruumi projekteerimise faasis. Kohalikes sekkumistes eelistatakse terviklikku ja alt-üles lähenemisviisi, mis on suunatud kogukonnale ning vastupanuvõimele.

Linnahaldusasutuste ülesanded

Linnakeskkonna turvalisus võib panustada liidu aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiasse. Sekkumised linnakeskkonna turvalisuse valdkonnas võivad soodustada head elukvaliteeti ja majandusarengut. Ehkki linnakeskkonna turvalisus ei ole seotud ühtekuuluvuspoliitika konkreetse valdkondliku eesmärgiga, võivad projektitaotlused toetada konkreetset teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TO1), IKT-le juurdepääsu ja selle kasutamise ning kvaliteedi edendamise (TO2); säästva transpordi edendamise (TO7); jätkusuutlike ja kvaliteetsete tööhõivevõimaluste edendamise (TO8); sotsiaalse kaasatuse edendamise ning vaesuse ja diskrimineerimise vastu võitlemise (TO9), haridusse investeerimise (TO10) ja institutsionaalse suutlikkuse parandamise (TO11) valdkondlikke eesmärke, sealhulgas tervishoiu ning haiguste ennetamise ja tervise edendamise alal. Uuenduslikes ettepanekutes tuleb pidada kinni tingimustest, mis on esitatud 2014.–2020. aasta Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide juhistes ning eeskätt liikmesriikide juhistes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise kohta haridusliku ning ruumilise segregatsiooni vähendamisel ja kogukonnapõhisele hooldusele ülemineku kohta. Ettepanekutes tuleb kasutada ära ELi rahastatud teadusuuringute tulemusi, nagu tegevuskavas on öeldud, avaliku ruumi kaitseks (üksikasjad leiate tegevuskavast).

Oodatavate projektiliikide suhtes ei tehta küll ettekirjutusi, kuid linnadel soovitatakse kaaluda eelkõige järgmisi teemasid ja küsimusi:

- Ruumi kujundamise, linnaplaneerimise ja turvalisuse arendamise parandamine projektlahenduse põhimõtete kaudu, sealhulgas avaliku ruumi parem kaitse, hoonete ning taristu vastupanuvõime parandamine
- Protsesside ja tehniliste nõuete standardimine linnakeskkonna turvalisuse suurendamiseks
- Kohalike kogukondade mõjuvõimu ja suutlikkuse suurendamine, sealhulgas suurenenud riskiteadlikkus, ning ühiskonna vastupanuvõime tugevdamine
- Suurenenud sektoriülene valmisolek avalikku ruumi ähvardavateks julgeolekuohtudeks, sealhulgas esmareageerijate ja erinevate ametiasutuste vaheline parem koordineerimine
- Kuriteoohvrite toetamine
- Individuaalsete vajaduste hindamine ja tõrjutud inimeste integratsiooni toetamine kriminaliseerumise ning radikaliseerumiseni viiva polarisatsiooni ennetamiseks.
- Andmete kogumine teatamata kuritegude kohta
- Küberturvalisus.

4. Rahastamispõhimõte

Kogukulude põhimõte

UIA algatus lähtub kogukulude põhimõttest. ERF kaasrahastab projekti kuni 80% ulatuses kogukuludest. Iga ERFilt toetust saav partner peab eelarve täiendamiseks leidma vähemalt 20% ulatuses avaliku või erasektori vahendeid kas omavahenditest või muudest allikatest. Partnerite panus võib olla rahaline või mitterahaline. NB! Tasustamata vabatahtlik töö ei ole UIA eeskirjade kohaselt toetuskõlblik ja palgalisi töötajaid tuleb käsitada rahalise panusena.

ERFi maksed

UIA maksekava põhineb peamiselt ERFi ettemaksete põhimõttel⁸ ja tegelikult kantud kulude põhimõttel (sh kindlamääralsed kulud):⁹

- 90 päeva jooksul pärast toetuslepingu (ja vajaduse korral partnerluslepingu) sõlmimist tehakse (peamisele) linnahaldusasutusele esimene ERFi ettemakse, mis vastab 50%-le ERFi toetusest. Esimene ettemakse sisaldab ka ühekordset summat ettevalmistuskulude katteks (ERF-ilt maksimaalselt 16 000 eurot).
- Teine ERFi ettemakse, mis vastab 30%-le ERFi toetusest, tehakse (peamisele) linnahaldusasutusele pärast vahearuande ja esmatasandi kontrollija poolt auditeeritud projektikulude esitamist ja heakskiitmist. Aruandes sisalduvad kulud peavad ulatuma vähemalt 70%-ni esimesest eelmaksest (mis vastab 35%-le projekti kogueelarvest).
- Kolmas ERFi makse, mis vastab maksimaalselt 20%-le ERFi toetusest (millest on maha arvatud projekti sulgemise ja teadmussiirde kulude katteks makstav ühekordne summa) tehakse (peamisele) linnahaldusasutusele pärast lõpparuande esitamist ja heakskiitmist. See aruanne, mis tuleb esitada hiljemalt kolm kuud pärast projekti lõppkuupäeva, sisaldab esmatasandi kontrollija poolt auditeeritud projektikulude lõpparuannet. NB! Kolmanda osamakse puhul ei kohaldata enam ettemakse põhimõtet, vaid tegelikult kantud ja makstud kulude põhimõtet. Seepärast peavad projektipartnerid tasuma oma kulud projekti rakendamise viimasel etapil eelmaksetena.

⁸ Kooskõlas Euroopa Komisjoni ja Région Hauts-de-France'i (varem-Région Nord-Pas-de-Calais) piirkonna vahel 2015. aastal sõlmitud delegeerimislepinguga.

⁹ Idem

- Viimane makse tehakse (peamisele) linnahaldusasutusele pärast lõpliku kvalitatiivse aruande (mis tuleb esitada hiljemalt ühe aasta jooksul pärast projekti lõppkuupäeva) heakskiitmist. Selle makse suurus on maksimaalselt 12 000 eurot (ERF) ning sellest kaetakse projekti sulgemise ja teadmussiirde etapi kulud.

5. Projekti loomine ja arendamine

5.1. Uuenduslike linnaarengumeetmete partnerlused

UIA projektikonkursi raames võivad taotluse esitada üksnes UIA delegeeritud määruse artiklis 2 määratletud toetuskõlblikud linnahaldusasutused.

UIA projektide raames eeldatakse linnahaldusasutustelt tugevate kohalike partnerlussuhete loomist üksteist täiendavate partneritega. Kõik partnerid peavad olema EList. UIA projektipartnerlus võib koosneda peamisest linnahaldusasutusest, seotud linnahaldusasutustest ja tegevuspartneritest. Laiemad huvirühmad ei ole projekti partnerid, kuid peaksid olema samuti projekti kaasatud.

- **Peamine linnahaldusasutus:** UIA algatuses täidab kesksel rollil linnahaldusasutus, kes vastutab kogu projekti üldise rakendamise ja juhtimise eest. Peamine linnahaldusasutus sõlmib volitatud üksusega toetuslepingu ja talle laekub ERFi toetus, mis jagatakse teiste partnerite (seotud linnahaldusasutuste ja/või tegevuspartnerite) vahel vastavalt nende rollile ja ülesannetele (ja asjaomasele eelarvele). Ametlike linnastute puhul käsitatakse sellist linnastut, mis hõlmab kõiki selles osalevaid linnahaldusasutusi, ühe linnahaldusasutusena ja UIA projekti raames peamise linnahaldusasutusena.
- **Seotud linnahaldusasutused:** kõik linnahaldusasutuste ühendused (riiklikud/piirkondlikud linnahaldusasutuste ühendused, territoriaalsed paktid või ühendused, arenguringkonnad jne), millel ei ole ametliku linnastu õiguslikku seisundit, samuti üksikud linnahaldusasutused, kes ei ole sõlminud ametlikku koostöölepingut, kuid soovivad esitada ühise UIA projektitaotluse, märgivad taotlusvormile ühe kohaliku haldusüksuse peamise linnahaldusasutusena ja teised kohalikud haldusüksused seotud linnahaldusasutustena. Seotud linnahaldusasutused vastutavad konkreetsete tegevuste ja nendega seotud väljundite eest. Seotud

linnahaldusasutustele eraldatakse osa projekti eelarvest ja nad esitavad tegevuste teostamisega seoses kantud kulude kohta aruandeid. Taotlusvormil tuleb esitada seotud linnahaldusasutuste (sh nende juriidilise seisundi, kogemuste ja pädevuste, kontaktisikute jne) kohta üksikasjalik teave.

- **Tegevuspartnerid:** institutsioonid, asutused, organisatsioonid, erasektori partnerid ja ühendused, kes osalevad aktiivselt projekti elluviimisel. Linnahaldusasutused peavad tegevuspartnerite valikul järgima läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet. Nad vastutavad konkreetsete tegevuste ja nendega seotud väljundite eest. Tegevuspartneritena saavad projektis osaleda üksnes juriidilised isikud. Konsultatsiooniettevõtted, mille põhitegevuseks on ELi projektide väljaarendamine ja juhtimine, ei saa projektis tegevuspartneritena osaleda.
- **Laiem hulk huvirühmi** peaks samuti osalema projekti kavandamisel ja rakendamisel. Huvirühmade hulka võivad kuuluda institutsioonid, asutused, organisatsioonid ja ühendused. Neil ei ole täita ühtki otsest rolli (ja seega ei ole neil rakenduseelarvet), kuid nad on siiski olulised, sest aitavad kaasa projekti sujuvale ja tõhusale rakendamisele ning tunnevad ühist vastutust projekti õnnestumise eest.

Üksikasjalikku teavet linnahaldusasutuste (vajaduse korral seotud linnahaldusasutuste) ja tegevuspartnerite rolli ning ülesannete kohta leiate UIA suuniste punktist 2.1.

5.2. Projektitegevused

UIA projektide raames toimuvad tegevused koonduvad töopakettidesse ja nendega toetatakse üht või mitut ERFi valdkondlikku eesmärki ning sellega seotud investeerimisprioriteeti, mis on sätestatud kõigi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ühissätete määruse¹⁰ artikli 9 esimeses lõigus ning ERFi määruse artiklis 5.

Seepärast tuleks kasutada eri töopakette, mis on loetletud allpool:

- ettevalmistamise töopakett
- projektijuhtimise töopakett

¹⁰ Ühissätete määrus (EL) nr 1303/2013: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex:32013R1303>

- kommunikatsiooni töopakett
- rakendamise töopakett
- investeeringute töopakett

Kõik töopakettide liigid, v.a investeeringute töopakett, on UIA projektitaotlustes kohustuslikud. Igale projektile määratakse UIA ekspert, kes

- annab nõu ja jagab suuniseid meetme sisu, eelkõige selle uuendusliku sisu kohta;
- abistab dokumentide koostamisel ja sellise väljundi loomisel, mis võimaldaks saadud õppetunde, häid tavasid jms laiemalt jagada;
- seisab hea selle eest, et meede ei kalduks rajalt kõrvale ja seda viidaks ellu kooskõlas heakskiidetud taotlusega.

UIA ekspertide kulud (sh reisi- ja majutuskulud) kaetakse UIA algatuse eelarvest ja seega neid projektieelarvetesse ei lisata. Lisateavet UIA projekti töökava ülesehituse ning UIA ekspertide rolli ja ülesannete kohta leiate UIA suunistest.

5.3. Eelarveread ja rahastamiskõlblikud kulud

UIA suuniste kohaselt (vt punkt 4.2) on rahastamiskõlblikud kõik UIA projektide rakendamisega seotud kulutused, mis kirjendatakse asjakohastel eelarveridadel:

- töötajad;
- büroo ja juhtimine;
- reisimine ja majutus;
- väliseksperdid ja -teenused;
- seadmed;
- taristu- ja ehitustööd

6. Taotlusprotsess

UIA neljanda projektikonkursi taotluspakett sisaldab järgmist.

- käesolevad projektikonkursitingimused (saadaval kõigis ELi keeltes);
- tehnilised juhised elektroonilise teabevahetusplatvormi kasutamiseks;
- üksikasjalikud taotlusvormi täitmise juhised (saadaval elektroonilisel teabevahetusplatvormil kõigis ELi ametlikes keeltes).

Taotluse täitmise lihtsustamiseks on saadaval ka taotlusvormi ja kinnituslehe tööversioon (inglisekeelne Wordi dokument).

Lisaks tuleb põhjalikult tutvuda UIA suunistega (saadaval ainult inglise keeles), kus on sätestatud algatuse üldeeskirjad.

Kõik dokumendid on saadaval UIA veebisaidil.

Taotlusprotsess on täiesti paberivaba, kuna kasutatakse UIA [elektroonilist teabevahetusplatvormi](#).

Taotlus koosneb taotlusvormist ja skannitud allkirjastatud kinnituslehest. Taotlusvormi juurde saab üles laadida ka lisa. See võib olla meetmete kohaldamise ala kaart, graafik, diagramm vms. Lisatava faili tüüp ja suurus on kindlaks määratud teabevahetusplatvormi juhistes.

Taotlejatel soovitatakse tungivalt täita taotlusvorm selges inglise keeles, ehkki selle võib esitada ka mis tahes muus ELi ametlikus keeles.

Märkus! Strateegiline ja rakenduslik hindamine toimub taotlusvormi ingliskeelse versiooni alusel (kui taotlusvorm on esitatud mõnes muus keeles, siis sõlmib alaline sekretariaat selle inglise keelde tõlkimiseks lepingu välise teenuseosutajaga). Alaline sekretariaat ei garanteeri tõlke kvaliteeti. Ka toetusleping, projektijuhtimisega seotud dokumendid, ametlikud aruanded, peamised väljundid ja kogu teabevahetus volitatud üksuse ja alalise sekretariaadiga peavad olema inglise keeles.

Taotlusvormi ja kinnituslehe esitamise lõpptähtaeg on 31/01/2019 14h00 CET.
--

7. Valikumenetlus

Pärast esitamist läbib iga taotlus valikumenetluse, mis koosneb järgmistest etappidest:

1. Toetuskõlblikkuse kontroll
2. Strateegiline hindamine
3. Rakenduslik hindamine

7.1 Toetuskõlblikkuse kontroll

Pärast projektikonkursi sulgumist kontrollib alaline sekretariaat kõigi esitatud projektitaotluste toetuskõlblikkust. Toetuskõlblikkuse kontrolli eesmärk on:

- kontrollida taotlusvormide ja nende lisade vastavust ametlikele toetuskõlblikkuse kriteeriumidele;
- vältida toetuskõlbmatute taotluste edasist hindamist;
- tagada kõigi taotlejate võrdne kohtlemine.

UIA toetuskõlblikkuse kriteeriumid on järgmised:

1. Taotlusvorm on esitatud elektroonilise teabevahetusplatvormi kaudu projektikonkursi tingimustega ette nähtud tähtajaks
2. Taotlusvorm on täielikult täidetud (sh kõik kohustuslikud tööpaketid).
3. Taotleja on sellise kohaliku haldusüksuse üks linnahaldusasutus, mida määratletakse linnastumise määra alusel linna või eeslinnana ning kus on vähemalt 50 000 elanikku
VÕI

Taotleja on kohalike haldusüksuste linnahaldusasutuste ühendus või rühm, millel on ametliku linnastu õiguslik seisund ja mille elanikest enamik (vähemalt 51%) elab kohalikes haldusüksustes, mida määratletakse linnastumise määra alusel linna või eeslinnana, ning kus on vähemalt 50 000 elanikku

VÕI

Taotleja on kohalike haldusüksuste linnahaldusasutuste ühendus või rühm, millel ei ole ametliku linnastu õiguslikku seisundit, aga kus kõik osalevad linnahaldusasutused (nii peamine linnahaldusasutus kui ka seotud linnahaldusasutused) on kohalikud haldusüksused, mida määratletakse linnastumise määra alusel linna või eeslinnana, ning

kus on (peamise linnahaldusasutuse ja seotud linnahaldusasutuste peale) kokku vähemalt 50 000 elanikku

4. Kui ühendusel või rühmal ei ole ametliku linnastu õiguslikku seisundit, on taotluses määratud peamine linnahaldusasutus ja seotud linnahaldusasutused
5. Ainult käesoleva projektikonkursi ja teemat „Maa säästev kasutus, looduspõhised lahendused“ käsitlevate ettepanekute puhul on maapiirkondade kohalikud haldusüksused, olemasolul, loetletud seotud linnahaldusasutustena. Sellisel juhul saavutavad 50 000 elaniku miinimumkünnise kõik kohalikud haldusüksused (peamised ja seotud linnahaldusasutused), mis klassifitseeruvad linnaks ja/või eeslinnaks.
6. Toetuskõlblikkuse perioodist on kinni peetud: projekti lõppkuupäev vastab projektikonkursi ja algatuse nõuetele
7. Eelarve ülempiirist ja kaasrahastamise põhimõttest on kinni peetud
8. Kõik partnerid (peamine linnahaldusasutus, seotud linnahaldusasutused ja tegevuspartnerid) on ELi liikmesriikidest
9. Taotlust esitavad linnahaldusasutused (peamine linnahaldusasutus ja/või seotud linnahaldusasutused) osalevad sama projektikonkursi raames ainult ühes projektitaotluses
10. Taotlust esitavad linnahaldusasutused (peamine linnahaldusasutus ja/või seotud linnahaldusasutused) ei ole osutunud samas teemavaldkonnas väljavalituks ja saanud toetust mõnel varasemal UIA projektikonkursil
11. Kinnitusleht, mille (peamise) linnahaldusasutuse õiguslik esindaja on nõuetekohaselt allkirjastanud, on elektroonilisele teabevahetusplatvormile projektikonkursi tingimustega ette nähtud tähtjaks üles laaditud.

Kui mõnd eespool esitatud nõuet ei ole täidetud, tunnistatakse taotlus toetuskõlbmatuks ja see jääb edasisest hindamismenetlusest kõrvale.

7.2. Strateegiline hindamine

Toetuskõlblikuks tunnistatud taotlused läbivad strateegilise hindamise, mida teeb välisekspertide komisjon. Strateegilise hinnangu osakaal moodustab 80% kogu projekti hinnangust ja see hõlmab järgmisi kriteeriume:

- Uuenduslikkus (osakaal 40%) – mil määral suudab taotleja näidata, et projektitaotlus on uudne

(st seda ei ole ei asjaomasel linnaalal ega ka mujal ELis varem katsetatud ega rakendatud) ja loob tõenäoliselt lisaväärtust?

- Partnerlus (osakaal 15%) – mil määral on peamiste huvirühmade (seotud linnahaldusasutused, tegevuspartnerid ja laiemad huvirühmad) kaasamine projekti elluviimiseks vajalik?
- Mõõdetavus (osakaal 15%) – mil määral on projekti tulemused mõõdetavad?
- Ülekantavus (osakaal 10%) – mil määral saab projekti üle kanda muudesse Euroopa linnapiirkondadesse?

UIA suuniste punktis 3.2.2 on esitatud näitlikud hindamisküsimused iga kvaliteedikriteeriumi kohta.

Välisekspertide komisjon kontrollib ka seda, kas projektid toetavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja ühise strateegilise raamistiku valdkondlikke eesmärke, mis on sätestatud ühissätete määruse artikli 9 esimese lõigus, ja kas nendega lähenetakse kindlakstehtud probleemidele terviklikult ja kooskõlas linnade säästva arengu põhimõtetega. Kui need tingimused ei ole täidetud, võivad Euroopa Komisjon ja volitatud üksus jätta projekti vähese panuse tõttu valikust välja.

Strateegilise hindamise tulemusena koostab välisekspertide komisjon taotluste kohta põhjalikud hinnangud ja seab taotlused paremusjärjekorda. Kokkuleppel Euroopa Komisjoniga esitatakse teatavat künnist ületavad projektid rakenduslikuks hindamiseks. Strateegilise hindamise protsessi lõpus teavitatakse taotlejaid otsusest (kas taotlus pääseb rakendusliku hindamise vooru).

7.3. Rakenduslik hindamine

Rakenduslikku hindamist teeb alaline sekretariaat ning selle osakaal on 20% kogu projekti hinnangu kaalust. Rakendusliku hindamise peamine eesmärk on hinnata taotluse kvaliteeti (sh projekti teostatavust, töökava ühtsust ja terviklikkust, kavandatavate juhtimisstruktuuride kvaliteeti, eelarve terviklikkust ja proportsionaalsust ja kavandatavate teavitusmeetmete kvaliteeti).

UIA suuniste punktis 3.2.3 on esitatud näitlikud hindamisküsimused kvaliteedikriteeriumi kohta.

Pärast rakenduslikku hindamist tuleb lõpliku valiku tegemiseks kokku valimiskomisjon, mis koosneb volitatud üksusest ja Euroopa Komisjonist. Euroopa Komisjon annab valitud projektide suhtes lõpliku nõusoleku. Rakendusliku hindamise protsessi lõpus teavitatakse taotlejaid otsusest.

7.4. Hindamise punktisüsteem

Igale kaalutud kriteeriumile antakse punkte vahemikus 1–5, mille alusel arvutatakse projekti keskmine punktisumma.

Üksikasjalikku teavet hindamise punktisüsteemi kohta leiate UIA suuniste punktist 3.2.4.

Punktisüsteemi kohaldamisel ei võeta arvesse mitte üksnes iga projektitaotluse väärtust üksikult võttes, vaid lähtutakse võrdlusest teiste samal projektikonkursil esitatud projektitaotlustega. Seepärast ei esitata taotlejatele, kelle projektitaotlused ei pääsenud rakendusliku hindamise etappi või kelle taotlust lõplikult heaks ei kiidetud, hindamisel antud punktisummat, vaid ainult põhjalikud kommentaarid kõigi hinnatud kriteeriumide kohta.

8. Riigihanked, auditeerimine ja riigiabi

Projekti partnerid, kes siseriiklike riigihankealaste õigusaktide kohaselt vastavad avaliku sektori hankija määratlusele, peavad järgima kohaldatavaid riigihanke-eeskirju.

Projekti deklareeritud kulusid peab auditeerima esmatasandi kontrollija. Sõltumatu esmatasandi kontrollija järeldusotsus peab hõlmama deklareeritud kulude seaduslikkust ja korrektsust, toodete tarnimist ja teenuste osutamist, deklareeritud kulude põhjendatust ning kulude ja tegevuse vastavust ühenduse ja liikmesriigi õigusaktidele. Kuna esmatasandi kontrollija määratakse ametisse ja tema tööd tasustatakse UIA algatusest otse, ei peaks projektipartnerid projektieelarvet koostades kontrollikulusid (auditikulusid) ette nägema.

Kõigile siseturul tegutsevatele ettevõtetele võrdsete võimaluste loomiseks peavad heakskiidetud projektid olema kooskõlas riigiabi eeskirjadega, et tagada avaliku sektorite vahendite otstarbekas kulutamine ja vältida turumoonutusi, nagu erasektori vahendite väljatõrjumine, mittetoimivate

turustruktuuride loomine või ebatõhusate ettevõtete säilitamine. ¹¹Tuleb hoolikalt jälgida, et uuenduslike linnaarengumeetmete rahastamine ei tooks kaasa konkurentsimoonusi ega põhjendamatut sekkumist turule. Üldiselt eeldab Euroopa Komisjon, et enamik käesoleva projektikonkursi tulemusena rahastatavaid projekte ei hõlma majandustegevust ega avalda mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele või teeb seda väga piiratud määral.

Euroopa Komisjon rahastab uuenduslikke linnaarengumeetmeid Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (kuni 80% projekti maksumusest) kaudse eelarve täitmise korras. 80% UIA rahastamise ulatuses tuleb kontrollida rahastamise vastavust riigiabi eeskirjadele, et tagada avaliku sektori toetuse maksimaalne positiivne mõju siseturule. Võttes arvesse UIA algatuse uuenduslikku ja avatud iseloomu, mis eeldab, et projektitaotlused tõstavad esile loovaid lahendusi, ja projektikonkursi teemavaldkondi, leitakse, et ELi eelarvevahendite moonutava mõju piiramiseks peaks UIA rahastamise kogusumma teatavas projektis osaleva individuaalse ettevõtte kohta piirduma maksimaalselt 500 000 euroga.

Ülejäänud summa (vähemalt 20% projekti maksumusest) võib katta kas era- või avaliku sektori vahenditest. Kui see kaetakse erasektori allikatest, jääb see osa vahenditest riigiabiõiguse kohaldamisalast välja. Kui aga projekte, mis hõlmavad majandustegevust, st kaupade ja teenuste pakkumist turul, rahastatakse osaliselt liikmesriigi avaliku sektori vahenditest, tuleb sellised projektid kavandada viisil, mis tagab, et kõik avaliku sektori maksed on riigiabieeskirjadega kooskõlas kõigil tasanditel, st nii projekti või rajatise omaniku, ehitaja ja/või käitaja tasandil. Sellisel juhul peab avaliku sektori rahastamine olema kooskõlas vähese tähtsusega riigiabi määrusega või tingimustega, mis on sätestatud üldises grupierandi määruuses või otsuses üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta.

Üksikasjalikku teavet riigihangete ja riigiabi kohta leiate UIA suuniste punktidest 4.4.6 ja 4.4.7.

9. Kust saada teavet ja abi

Alalise sekretariaadi töötajad aitavad taotlejaid kõigis projektikonkursi jooksul tekkida võivates tehnilistes küsimustes. Kontaktandmed leiate UIA veebisaidilt.

¹¹ Täpsemaid juhiseid riigiabi mõiste kohta vt komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

Alaline sekretariaat korraldab Euroopa eri linnades ka mitu taotlejatele mõeldud seminari. Taotlejate seminaride toimumise kuupäevad ja kohad leiate UIA veebisaidilt jaotisest „Events“ („Sündmused“). Seminaride käigus on osalejatel võimalus panna oma projektiidee arutamiseks aeg kinni kahepoolseteks kohtumisteks alalise sekretariaadi liikmete ja EÜ esindajatega. Lisaks korraldatakse veebiseminare, kus käsitletakse konkreetseid projektide väljatöötamise ja esitamisega seotud küsimusi. Veebiseminaride toimumise kuupäevad ja teemad leiate UIA veebisaidilt jaotisest „Events“ („Sündmused“). Lõpuks korraldab alaline sekretariaat veebis küsimuste ja vastuste sessioone ning kahepoolseid konsultatsioone. Lisateavet leiate UIA veebisaidi spetsiaalsel neljanda projektikonkursi veebilehel.

10. Olulised kuupäevad

- 15/10/2018 – Neljanda projektikonkursi algus
- 11/2018 – 12/2018 – Taotlejate seminarid ja veebiseminarid
- 31/01/2019 – Taotlusvormide esitamise tähtaeg
- 07/2019 – Projektide heakskiitmise lõppotsuse tegemise esialgne kuupäev
- 09/2019 – Heakskiidetud projektide esialgne alguskuupäev

Ootame teie projektitaotlusi!